

Háromszék megye törvényhatósági közgyűlése 1878 december 10-án.

A közgyűlés érdekes tárgysorozatánál fogva szép számban gyűjtötte össze a megyei képviselőket. A különféle jelentések, leíratok, megyei, községi és magánügyek kivül egy pár érdekesnek ígérkező tárgy is fel volt véve a programba, pl. Somogy megye átirata a boszniai okkupációhoz hasonló megszállásokat tiltó törvény alkotása tárgyában, Szabolcs vármegye felirata a kormánynak felelősség alá vonása iránt stb. Mind oly sokat ígérő tárgyak, melyek vitákat provokálhattak elől s a melyek ellenfogva szép számú közönséget hoztak össze a megyeház nagytermébe.

Mindenekelőtt ki kell mondanunk az igazság jól eső érzetével, hogy dacára az elágazó és sok tárgynál mérőben ellentétes nézeteknek, a gyűlés méltóságához mért komolyságát mind végig megtartotta s azon magaslatról, melyen az egyes szónokok a színyegyen forgott kérdések természetének megfelelően állottak, még az itt-ott hangzott inparlamentaris közbekiáltások sem szállították le, a melyek máskülönbön mindig alkalmasak egy gyűlésben a tárgy komolyságát kockáztatni. Voltak — tagadhatatlan — egy egy tárgynál hevesebb természetű kifakadások, a nélkül azonban, hogy a szétpattant bombák kárt okoztak volna.

A boszniai kérdés volt mindenesetre a casus belli, mely alkalmat szolgáltatott a megyei ellenzéknek álláspontja szobadabb kifejtésére s a melyből kivonhattuk azon sokszor és sokak által kimondott igazságot, hogy a magyar ember minden, csak politikus nem.

A vitát, melyről alább részletesebben szólnunk, Székely Gergely nyitotta meg egy a kormány fejére roszalást kért határozati javaslatnál; hozzászóltak az ellenzék részéről Kőkösi Endre, Veress Gyula s a közgyűlés nagy derűtsége közt az illusorius ténnyt nem akaró Gyárfás Imre. Az állandó választmány határozati javaslatát (az egyszerű tudomásulvételt) pártoló szónokok közül különösen kiemelkedett Dónáth József, klasszikus tömörségű s parlamentáris színvonalon álló remek beszédével; szólott még Horváth László, a határozati javaslat előadója, Császár Bálint és egy külön határozati javaslatot indítványba hozott Nagy Sándor ref. lelkész. A többség egyszerűen tudomásul vette a kérdéses átiratokat s a napi rendre tért.

*

Mint már megjegyeztük, a közgyűlés igen szép számmal gyűlt össze. Délelőtt 10 órákor elnökölő főispán ur ő méltósága rövid üdvözlő beszéde után a gyűlést megnyitotta. A gyűlés tárgysorozata az alispán jelentésével kezdetet meg. — Visszatükrözé e jelentés megyénk életének minden mozzanatát a lefolyt időkben, kiterjeszkedett még egy eddig alig emlegetett részletére is a tárdalmi életnek; a vallásferkölcsi életre. Általában hádséges tükre volt e jelentés a megye életének, mint organikus egészének s hogy azért a teljes várokozást még sem elégít ki, az nagyon természetes. Es itt ne hibáztassunk senkit azért, mert többet vár; ha pártszempontokból nem bírálja valaki egy megye életműködését, — hanem tisztán a közügyek iránti élnék érdeklődés s szorgalma cselekvéseit, méltányolunk kell eljárását. Felteszük, hogy Kovács Károly ur ezen szempontból nem volt megalégedve az alispán jelentésével s azért adott be egy tömött ivnyi interpellációt a hiányok és elmulasztott teendők hosszú sorozatával telve, a miket az alispán részben nem, részben pedig hiányosan teljesített. Ez interpelláció kiadottot feleletre az alispánnak, ki másnapra ígérte választát.

Ezzel kapcsolatban Veress Gyula is jónak látta a mulasztások sorába felvételni azon megjegyzését, hogy bár a megye átalakulása megtörtént, peccsétjén mégis e körirat diszeleg. „Né Háromszék és t. e. Miklósvárszék peccsétje.” Ez égbé kiáltó vétek megrovóvá is kilátásba van helyezve.

Antal Zsigmond árvaszéki elnök jelentése — minden megjegyzés nélkül, tudomásul vétetett.

Olvastattott Ő császári és apostoli királyi Felcsó legfelsőbb kérésra a hadseregnek nyújtott segélyezéséről. A közgyűlés a legkegyelmesebb elismerő leírattal állva hallgatta végig s többszörösen elfogadta.

A magyar királyi földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium azon leírata folytán, hogy minden megye gondoskodjék vidéki gazdasági tudósítokról, megbízottat az alispán e célra ártásonként kijelölni egyet-egyet.

Az árva vagyonkezeléséről készített szabályrendelet módosítása tárgyában leérkezett min-

leirat. pár pont kivételével, melyek jóváhagyás végett szintén felterjesztettek, elfogadtattott.

A megyei tisztviselők bírsági pénzeit illetőleg min. leirat rendelkezéven, a közgyűlés ezen összeget a községek által eddig kezelt bírsági pénzalappal együtt egy megyei dolgozó meházz javára fordítandónak határozta. E célból Seethal Ferenc, Kőkösi Endre és Császár Bálint, mint szervező bizottság, kiküldettek.

Kolozs megye átirata t szeszárulás korlátozását illetőleg feliraltat pártolattott.

Következett a négy megyei átirat Bosznia okját, a fuvarok kiállítását stb. illetőleg. A négy átiratot együtt tárgyalta a közgyűlés. Időnyerés tekintetéből Székely Gergely azon-indítványát, hogy Pest megye átirata olvasassék fel, a közgyűlés elvetette.

Horváth László tekintve, hogy az országgyűlés által ezen kérdés már tárgyalva volt s így túlhaladott az, egyszerűen tudomásul vétetni kéri ez átiratokat.

Székely Gergely belátja, hogy a feliratok nem vezetnek a kívánt eredményhez, de sokkal hazafiasabb kérdéseket tekint, semhogy az egyszerű tudomásvétellel eleget tennék kötelességüknek. E végből hivatkozva az ellenzék által már szeltében elfogadott kormányellenes nézetekre, egy indokolt jegyzőkönyvi határozati javaslatot olvas fel, melyet elfogadásra ajánl. A hat. javaslat főbb pontjai a következők: Tekintve, hogy a külügyi kormány a 60 milliót határozott ígérte dacára okkupációra fordította; tekintve, hogy kijelentett tervétől eltérőleg nemcsak beleegyeznek Törökország feldarabolatásába, hanem tényleg maga is az osztozkodó szerepét vette magára; tekintve, hogy az országos törvények ellenére honvédeink a törvényhozás előleges beleegyezése nélkül hazánk határain túl lényeserítették menni; tekintve az előfogatok alkotmány és törvényellenes zsarolását; mondja ki a közgyűlés határozott roszalását a kormány elfoglalt keleti politikájával szemben s egyszersmind tiltakozzék a célbavett annexió ellen is.

Császár Bálint nemcsak helyesli, hanem hazánk szorult külpolitikai helyzetében egyedül célra vezetőnek épen a kormány jelenlegi politikáját tartja. Andrassy külügyérnek, mint magyar embernek, bizalmat szavaz azon erős magatartásáért, hogy nem engedte Boszniában az orosz hatalom megerősödését. Pártolja Horváth László indítványát.

Gyárfás Imre nem akar rekriminációba bocsátkozni, „csupán csak — ugymond — elviki kérdéseit mondja el.” Komolyan elhiszi, hogy Andrassy csakugyan azzal küldte Boszniába fiát, hogy „hozza helyre azt karddal, a mit ő tollal elrontott” és azt kérdi: „hát ez mi?” Beszél azután „sajgó fájdalomról” és „fájdalmas sajnásról” s szóról szóra így végzi előadását: „én nem szeretném, hogy illusorius ténnyt tegyünk, hogy mi azt tudomásul vegyük, ne kacagassuk ki magunkat.”

Dónáth József szép nyelvezettel, erős logikával és a parlamenti szokások alapos ismeretével bizonyította be, hogy minden parlamentaris kormányforma alapfeltétele az, hogy a külügyi kérdések csak az arra hivatott országgyűlés, mint törvényhozó testület előtt tárgyalassanak. Mástkülönbön sem látja célra vezetőnek oly természetű kérdés felett döntő ítéletet mondani, melynek részletes ismeretével nem bírnak Néms előttünk egy megadott positívum, melyből kitűnnék: hogyan lehetett volna a keleti kérdést végeredményében ránk nézve legüdvösebben megoldani. A mit az országgyűlés nem mert megtenni, arra akar most vállalkozni egy provincialis testület, hogy t. i. kimondja roszalását. A feliratot csak tudomásul venni kívánja.

Nagy Sándor nem elégszik meg az egyszerű tudomásvétellel, de nem is ohajt roszalást kifejezni, hanem ezek helyett ajánlja, hogy a közgyűlés fejze ki Háromszék megye geographiai fekvésénél fogva aggodalmait a keleti politikát illetőleg.

Kőkösi Endre tagadja, hogy a jelen kérdés túlhaladott vagy bevégzett tény volna. Meg van kezdve az annexio, meg van kezdve egy nagy összeg pénz s csak elköltésre vár. Igaz, hogy az országgyűlés e tárgyban már határozott, de csak „nőmleget” s ő azt hiszi: jól fog esni orsz. képviselőinknek, ha tudják magokat a mi hangulatokról véleményünkről tájékoztatni ennél a kérdésnél is. Ajánlja az ellenindítványt elfogadását.

Veress Gyula hasonlót tesz. Elmondja, hogy nincs bizalma többé a népnek a kormány iránt, hasonlatot vesz egy rothadt almáról, melyet derűtséggel követ, s mond még két bukkott hasonlatot a vén legényről és a csirke táborról s a karvalyról s aztán előlántja Cato Censorius és Epaminondas az ókori historióból s mint a ki dolgát jól végezte, önelégülten leül.

Majd Horváth László mondá el talpraesett zárbeszédét s aztán feállt Székely Gergely az ellenzék részéről zárbeszédét tartani. Miután azonban az őra kettőre s a Székely G. szája még egyre járt, a tagok nagy része elhagyta a termet. Így történt aztán, hogy a névszerinti szavazás már csak 70-80 ember talált a teremben. A többség tudomásul vette az átiratokat. Egyéb baj nem történt semmi.

Brassó megye az Olt szabályozása tárgyában ártir. E végből 5 tagu bizottság küldeték ki; a bizottság tagjai: gr. Nemes Nándor, Székely Gergely, Bartha János, Bogdán András, Seethal Ferenc.

Az 1879-ik évi költségvetést illetőleg az állandó választmány előterjesztése fogadtattott el.

Ezután az alispán választotta a Kovács Károly által beadott határozati javaslatra. Válaszában feltűnteti, hogy az alispáni hivatalt sem a család-törvények gyakorlati alkalmazásában, sem a közegészségügyi szempontból felhozott hiányokért mulasztás nem terhel. A közgyűlés a választ tudomásul vette.

Lapunk bezártakor a közgyűlés még foly.

Országgyűlési levelek.

II.

Budapest, 1878. december 7.

Kedves öcsém uram!

A felirati vita után Somogy megyének az előfogattól kivételést illető miniszteri rendelethez vonatkozó kérvénye vétetett tárgyalás alá, melyben az kérik, hogy e rendelet miatt a honvédelmi miniszter, az okkupáció indokából pedig a miniszterelnök helyezessék vád alá. Ezzel szemben Vécsey Tamás szakavatott és feladatát teljesen átértő beszédeben a kérvényi bizottság javaslatát adta elő, — mely szerint a miniszterium a fennálló törvények értelmében jogosítva volt az előfogatok rendeleti uton is előállítani, miért is Somogy megye kérelme tekintete figyelembe nem vendő; mindazonáltal a kormány arra utasítandó, hogy minél előbb terjeszse a ház elé az előfogati ügyet szabályozó törvényjavaslatot.

Somogy megye felirata mellett a negyvennyolcas párt agy elnöke kelt sikra, indítványt nyújtván be Tisza miniszterelnök és Szende, mint a fuvarügyrendelet aláíró honvédelmi miniszter vád alá helyezése tárgyában. László Imre, pártjának egyik legvonzóbb alakja s a ház szívesen is kihallgatja, csak ama rögeszméjének nem hódolna, hogy az oráció másképp nem diszes, ha idegen autorokból való citációkkal fűszerezve nincs. Igaz, hogy mi öregek szeretjük a latin idézéseket, mert valahogy van, lekünnnek jobban esik, ha szóról szóra amaz erőteljes és dús kifejezésű nyelven mondjuk el, a mivel hatni akarunk s a mi tulajdonképeni főérvünket képezi, a melyen megtanultuk, de még sem hangzik jól, ha idegen íróra hivatkozunk s az más értelmet tulajdonított annak, mint a hogy mi akarjuk értelmezni. Így történt ez László Imrével; beszédeben a legismertebb és leghíresebb rópirat szerkesztők egyikére, Paul Louis; Courier-e hivatkozott s ennek „Lettre du roi de France au roi d'Espagne” című rópiratát egész komolysággal vette s honatyai méltósággal mondta el belőle a háznak, hogy egykor a francia király a spanyol királynak azt írta: adjon nemzeteknek alkotmányt, nevezzen ki minisztereket s gyűjtsön össze képviselőházat, — mert ez a pénzköltés legkönynyebb módja.

Természetes, hogy erre a sokat olvasott és replikával mindig kész Tisza Kálmán a ház általános derűtsége között világosította fel László Imrét, hogy XVIII. Lajos francia király sohasem írta az idézett levelet VII. Ferdinand spanyol királynak, — hanem a levél pasquillus gyantán íratott a francia parlamentarizmus ellen Paul Louis Courier által. Ugyanezkor megmagyarázta miniszterelnökünk az előfogattól kivételést s a megnyugtatott aziránt miért nem engedte a különben is elég viszontagságnak kitett katonáinkat Boszniában éhen halni. Ha nincs mivel élelmet szállítani, katonáink elpusztulnak s akkor ellenzékünk azért zugolódik; most pedig hogy győztünk, az nem tetszik. Sem így, sem amugy nem jó, de jobbat azért még sem vállalkoznak teremteni.

A vita végére, melyben részt vettek br. Símonyi Lajos, Szende miniszter, Eötvös Károly, Németh Aloert, Mednyánszki Arpád és Mocsáry Lajos, elnök a kérdést szavazás alá bocsátván, a nagy többség a kérvényi bizottság javaslatát elfogadta.

Következett Pest megye kérvényének tárgyalása, melyben az alispán felfüggesztése és a főispánnak kivételes hatalommal való felruházás miatt a minisztereket felelősségre vonatni kéri. A ház elfogadja a kérvényi bizottság előadója Vécsey T. által előterjesztett következő véleményt: A közös hadsereg harccképessége érdekében halaszthatlan intézkedést kívánó honvédelmi miniszteri rendelethez végre nem hajtásából származható veszélyek elhárítására a honvédelmi miniszter az 1848. III. törvénycikk 32. § c) pontjában kimondott felelőssége folytán s az 1876. VIII. törvénycikk 2. és 4. §§-ai korlátai között rendelkezéven, végül a főispán rendkívüli hatalommal való felruházása az alispán eljárása által tétetvén az 1870. X.LII. t. c. 54. §-a szerint elkerülhetetlenné a kormány feleletre vonásának esete fenn nem forog.

Tárgyaltattott Háromszék, Szabadka, Liptó megye és Baja kérvénye az illeték és adókövetelések után járó késedelmi kamatok tárgyában. Kiadott tanulmányozás és a vétett a pénzügyminiszternek, hogy terjesszen ezen ügyek szabályozására még ez ülészek alatt törvényjavaslatot a ház elébe.

A többi ezután következő kérvények gőzerővel és a ház érdekltségének fokozatos hanyatlásával tárgyalattak; sem a Wégh Aurél, sem az